Jaargang 1 no. 5 1 October 1954.

Coolia

CONTACTBLAD VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING

Redacteur: C. Bas, Rijksherbarium, Nonnensteeg 1, Leiden

PADDESTOELENTENTOONSTELLING
VAN DE NEDERLANDSE MYCOLOGISCHE VERENIGING TE GRONINGEN

op Zaterdag 9 October, Zondag 10 October (en Maandag 11 October voor schoolkinderen onder geleide) in de IJstent aan de Paterswoldse weg.

Opening Zaterdagmorgen om 11 uur door de heer Commissaris der Koningin in de provincie Groningen, Mr W.A. Offerhaus. De tentoonstelling is Zaterdag geopend tot 22 uur, Zondag van 10.30 tot 22 uur.

Erevoorzitter van de tentoonstelling: de Commissaris der Koningin, Mr W.A. Offerhaus.

Erecomité: voorzitter: de heer A. Tuin, burgemeester van Groningen. Leden: Mevr. A. Aarsen - Jansen, Gron., Prof. Dr W.A. Arisz, Gron., Mej. M.P. van den Berg, Gron., J. Boer, Gron., Dr P. Doornenbal, Gron., Prof. Dr J. Heimans, Amsterdam, Ir H.J.A. Hendrix, Arnhem, J.B.H. Hulsman, Gron., Prof. Dr L.C.P. Kerling, Baarn, Prof. Dr Joha Westerdijk, Baarn, Prof. Dr W.J.W. Koster, Gron., Prof. Dr H.J. Lam, Leiden, Prof. Dr J. Lanjouw, Utrecht, J.J. Leeninga, Gron., Dr H.H.A. van der Lek, Wageningen, Ir F.W. Malsch, Utrecht, J.A. Nijkamp, Kijkduin, Prof. Dr A.J.P. Oort, Wageningen, Dr J.A. van Steijn, Zeist, G.D. Swanenburg de Veije, Alkmaar, H. Nienhuis, Groningen.

Bestuur der Vereniging: Dr A.F.M. Reijnders, voorz., Prof. Dr. O.F. Uffelie, vice voorzitter, Mej. J.P.S. Smit, secr., G.L. van Eijndhoven, Dr R.A. Maas Geesteranus, H.S.C. Huijsman, arts.

Tentoonstellingscommissie: Dr L.S. Wildervanck, voorz. Mej. Dr Ch.H. Andreas, secr., J. de Jonge, penningm., E. Aay, F.E. Boerema, F.I. Brouwer, L. Brunsting, Dr T. Bult, E.W. Clason, H. Heidinga,

COMMONWEALTH MYCOLOGICAL INSTITUTE 5 OCT 1954

E. Laarman, Mej. E.A.M. van der Ploeg, Mej Dr D.J.W. Pool, Prof. Dr R. van der Wijk, W. Smith.

Leden buiten Groningen worden verzocht inzendingen te sturen naar het adres van de voorzitter, Hoge der A 10, Groningen. Materiaal uit Groningen en omgeving te zenden naar de IJstent, doch niet vóór Woensdag 10 uur.

Bij enkele leden bestaat nog gelegenheid te logeren, verder kan logies verschaft worden in Hotel „Frascati", Emmasingel 1 (bij het Station). Logies met ontbijt ƒ 4.50, diner ƒ 3,-- tot ƒ 4.50. Dit hotel is dicht bij de IJstent gelegen. Verder kan men logeren in Hotel „W.E.E.V.A., Zuiderdiep 8. Logies met ontbijt ƒ 3.45 tot ƒ 3.75, diner van ƒ 2.50 af. Ook logeren in één dier hotels opgeven bij Dr Wildervanck.

Als er voldoende belangstelling is, zal op Zaterdagmiddag nog een excursie worden georganiseerd door het Bestuur der Kon. Nederl. Natuurhist. Ver. afd. Assen naar de bossen bij Norg (voornl. naaldbos). Men wordt verzocht zich hiervoor op te geven bij de secretaresse Mej. Dr Andreas, Oosterweg 90, Haren. Het vervoer naar Norg geschiedt per autobus (vertrek vanaf Station).

Op de tentoonstelling zal in de eerste plaats een systematische collectie paddestoelen worden geëxposeerd waarvoor in het gehele land is verzameld. Verder is er een uitgebreide inzending van de Plantenziektekundige Dienst te Wageningen, van het Centraal Bureau voor schimmelcultures te Baarn, terwijl talrijke boeken, ook zeer oude, uit de bibliotheek van de Vereniging en het Rijksherbarium te Leiden aanwezig zijn. Ook zullen de uitgaven van de Mycol. Veren. ten toon worden gesteld.

Door velen zijn tekeningen, aquarellen, foto's enz. van paddestoelen ingestuurd, o.a. van wijlen Ir. Schweers, A. Middelhoek, mevr. Huysman, Van de Pavord Smits, F.I. Brouwer. Van de heer Van Eijndhoven is een volledige collectie Nederlandse aardsterren aanwezig.

De Nederlandse Mycologische Vereniging die in 1908 werd opgericht, stelt zich ten doel de bevordering van de kennis, de waardering en het gebruik van hogere en lagere zwammen in Nederland. Stond oorspronkelijk de vormenkennis voorop, later is men ook meer aandacht gaan geven aan het verband tussen paddestoelen en standplaats (b.v. symbiose met bomen), terwijl het belang voor de bosbouw ook wat betreft schadelijke zwammen, duidelijk is. In de geneeskunde zijn na de oorlog schimmels van grote betekenis geworden (penicilline, streptomycine en andere

antibiotica). Ook de aesthetische zijde van de mycologie wordt niet verwaarloosd (zie de aquarellen enz.!). Staat de wetenschappelijke bestudering van de fungi voorop, ook de belangstelling van „het grote publiek" wordt zeer gepropageerd, o.a. door medewerking aan populaire excursies en lezingen. En tenslotte dient de Vereniging van voorlichting op het gebied van paddestoelenconsumptie. Behalve door excursies en tentoonstellingen laat de Vereniging van haar activiteit blijken door verschillende mycologische uitgaven. Terwijl tot 1953 het meer wetenschappelijke werk verscheen in de „Mededelingen", en „Fungus" populairder was, worden van 1954 af de wetenschappelijke en semi-wetenschappelijke bijdragen in „Fungus" gepubliceerd, terwijl een contactblad „Coolia" voor populaire mededelingen, o.a. ook determinatietabellen, zorgt.

De contributie bedraagt ƒ 6,50, voor huisgenootleden ƒ 3,25. Men kan zich op de tentoonstelling als lid opgeven bij de Bestuurs- en Commissieleden!

Tot slot moge nog opgemerkt worden dat het organiseren van deze tentoonstelling slechts mogelijk was door de medewerking van talrijke leden van de afdeling Groningen van de Kon. Nederl. Natuurhist. vereniging.

L.S. Wildervanck.

E X C U R S I E

Op Zondag 17 October a.s. staat een dagexcursie op het programma naar het landgoed Over-Holland bij Nieuwersluis (oud loofbos op rivierklei). Samenkomst ongeveer 10 uur bij de bushalte in Nieuwersluis.

J.P.S. Smit, secretaresse.

BELANGRIJKE KENMERKEN IN HET GESLACHT AGARICUS

Wat ons land betreft zijn wij met de studie van het geslacht Agaricus in een nieuw stadium gekomen. De publicaties van F.H. Møller en A. Pilát hebben ons duidelijk gemaakt, dat alles wat tot nu toe zonder beschrijving in de collectie lag als ondetermineerbaar en dus waardeloos moet worden beschouwd. We moeten van voren af aan beginnen. Deze situatie is niet zo hopeloos als zij lijkt. Met veler hulp kan de toestand in enkele jaren tijds aanzienlijk worden verbeterd. Het prettige is, dat het materiaal ook in gedroog-

de toestand kan worden gedetermineerd, mits aan enkele voorwaarden is voldaan.

Ten eerste hebben we natuurlijk het gedroogde materiaal zelf nodig, waarbij zich liefst ook een jong exemplaar moet bevinden. De reden hiervan zal straks blijken. Dan is een sporefiguur wel heel gewenst, het geeft de waarborg dat de sporen rijp zijn. Ten derde is een macroscopische beschrijving onontbeerlijk. Hieronder volgt waar we op moeten letten.

Hoed: de kleur is van belang, evenals de eventuele verkleuring bij kneuzen (geel worden vooral bij witte soorten); de structuur wordt bij drogen onduidelijk of kan verloren gaan, het is dus zaak deze goed te beschrijven: glad en kaal; fijn-vezelig; Inocybe-achtig gespleten; aangedrukt schubbig; vlokkig-schubbig; fijn- of grofschubbig.

Hoedrand: kan bij enkele soorten in jonge toestand opvallend sterk ingerold zijn (Ag. bernardii).

Steel: is en blijft massief gevuld, hetgeen niet zo vaak voorkomt (Ag. bitorquis = edulis), of heeft een voos merg en wordt wat hol, of is al vroeg duidelijk hol; in sommige soorten steekt de steel bijzonder diep in de grond, terwijl enkele met een krachtige myceliumstreng wortelen; ook hier is de structuur belangrijk, namelijk van het gedeelte beneden de ring, dat kaal (maar wel vezelig) of vlokkig of schubbig kan zijn;resten van het algemeen velum kunnen de steelbasis vooral bij jonge exemplaren als een laars of een kousenband omgeven (Ag. subperonatus); de kleur is natuurlijk ook van belang.

Steelbasis: versmald, of van gelijke dikte als de steel, of geleidelijk verdikt, of opvallend knolvormig opgezwollen; de knol bij sommige soorten min of meer duidelijk gerand (Ag. silvicola).

Ring: naar boven toe de steel als een schede omgevend of naar beneden toe op de steel overgaand (in het laatste geval gelaarsd genoemd); enkel of dubbel, d.w.z. twee ringen boven elkaar; met enkelvoudige rand of rand dik en rondom met gootvormige groef; bovenzijde van de ring glad of fijn radiair gegroefd (door de lamellensneden); onderzijde van de ring glad of met vlokkige schubben of weefsel in enkele grote radiair uitstralende tanden uiteengescheurd, als spaken van een wiel.

Vlees: niet of wel verkleurend en zo ja geel of zwak of krachtig rood, hetzij in de hoed, in de steel (aan de basis) of overal.

Geur: onaangenaam, zurig, naar inkt, carbolachtig, visachtig, of aangenaam, ooftachtig, naar amandelen, noten, anijs.

Nodig is het niet, maar makkelijk wel, wanneer microscoopbezitters meteen opgeven of de basidia 2- of 4-sporig zijn. Hetzelfde geldt voor de gegevens over de marginale cellen. Deze kunnen ontbreken (b.v. Ag. campestris) of veroorzaken door hun grote talrijkheid de wittige kleur van de lamellensnede. Soms zijn zij veelcellig en liggen in reeksen (Ag. augustus), meestal echter 1-cellig en zijn dan smal hyphe-achtig of spoelvormig-flesvormig of breed knotsvormig of ballonvormig (met alle mogelijke tussenvormen). De maten zijn van belang. Met enige moeite is het mogelijk deze randcellen bij gedroogd materiaal terug te vinden, maar daarvoor is het nodig de lamel van een jong exemplaar op te weken. Bij ouder worden namelijk wordt ook de lamelsnede bruin en verschrompelen de randcellen tot een onherkenbare massa.

Chemische reacties behoeven niet uitgevoerd te worden. De Schäffer-reactie laat zich ook bij het gedroogde materiaal aantonen: een streep aniline-olie op de hoed, gekruist door een streep salpeterzuur, geeft een oranjerode verkleuring op het kruispunt bij de meeste soorten, waarvan de hoed min of meer geel verkleurt bij kneuzen, het vlees niet of slechts zwak rood wordt en die niet tevens naar carbol of inkt ruiken.

Bij het bovenstaande is van de gedachte uitgegaan, dat het wellicht méér succes zal opleveren de paddestoelen gedroogd (maar met beschrijving) dan vers op te sturen. Levende champignons zijn gewoonlijk te groot en te breekbaar om de verzending per post zonder schade te kunnen doorstaan.

R.A. Maas Geesteranus.

PADDESTOEL EN VOEDINGSBODEM

Naar aanleiding van de vraag in Coolia no. 2 blz. 3 „Wie heeft hier ervaringen opgedaan?" betrekking hebbend op de mogelijkheid, dat verschillende voedingsbodems (standplaatsen) anders gekleurde sporen kunnen hebben bij paddestoelen is mijn antwoord ontkennend. Er zijn, voor zover mij bekend, bij afwijkingen van paddestoelen van diverse standplaatsen geen onderzoeken in die richting ingesteld.

Wel zijn verschillen waargenomen in kleur en grootte van een paddestoelen soort.

In Delft werd destijds een nieuwe straat aangelegd uit van elders aangevoerd zand. Aan de wegrand verscheen Lepista sordida.

De paddestoel groeide aanvankelijk zodevormend met lichte grote

hoeden, waarvan de meeste komvormig werden. Telkenjare verminderde de weelderige groei om tenslotte geen hoeden meer te vormen.

Het laatste jaar van de waarneming was de groei niet meer zodevormig. Er kwamen nog enkele niet komvormige exemplaren. Zij waren klein en donker van tint en dus anders.

Mijn vermoeden is, dat de vorm- en kleurafwijking een gevolg is geweest van het opraken van een of meer elementen, waardoor de groei werd geremd en tenslotte is opgehouden.

K. Bakker.

BOEKBESPREKING

Hans Haas, Pilze Mitteleuropas. Speisepilze I (Franckh'sche Verlangshandlung, W. Keller & Co., Stuttgart, 1951, 130 pag., 40 pl., prijs geb. DM. 9.80).

Hans Haas, Pilze Mitteleuropas. Speisepilze II und Giftpilze (Franckh'sche Verlangshandlung, W. Keller & Co., Stuttgart, 1953, 155 pag., 40 pl., prijs geb. DM. 9.80).

Boekjes met gekleurde afbeeldingen van fungi zijn bijna altijd welkom. Goed uitgevoerde platen zijn een grote steun voor iedereen; het zou grootspraak zijn te beweren, dat we er buiten kunnen.

De waarde van boven aangehaalde 2 deeltjes moet inderdaad hoofdzakelijk in de platen gezocht worden. De auteur echter heeft de bedoeling gehad door toevoeging van een aantal hoofdstukken (deel 1: Anleitung zum Sammeln und Verwerten der Speisepilze; Das System der Pilze; Anleitung zum Bestimmen der Ordnungen und Gattungen der Pilze; Bestimmungsschlüssel 1 (für die Ordnungen); Bestimmungsschlüssel 2 - 8 (für die Gattungen); Bau und Leben der Pilze; deel 2: Bestimmungsübersicht für die häufigsten und auffälligsten Pilzarten) de boekjes wat universeler te maken. Het is helaas dit streven om van ieder werk een encyclopedie te maken, dat sommige boeken met zoveel onnodige ballast verzwaard worden.

De platen zijn 7- kleurendrukken naar aquarellen van Gabrielle Gossner, een schilderes, die op vaak bewonderenswaardige wijze de soorten en hun milieu heeft weergegeven. Het kan echter niet ontkend worden, dat sommige afbeeldingen een bepaald ongewone indruk maken.

Waar deel 1, althans in ons exemplaar, jammer genoeg het mankement heeft, dat in een aantal gevallen de kleuren wat ten opzichte van elkaar zijn verschoven, is de druk van deel 2 perfect.

De begeleidende tekst der platen geeft een zeer korte soortsbe-

schrijving, een beschrijving van de standplaats, die vaak zeer goed is, enkele woorden over de waarde voor de keuken, en een opsomming van die soorten, waarmee de behandelde soort mogelijk verward zou kunnen worden.

In deel 1 slaat de auteur de plank nogal eens mis met het citeren van auteursnamen; in deel 2 zijn er in dat opzicht slechts enkele onjuistheden.

Bovenstaande critiek neemt niet weg, dat deze boekjes de wens naar vervolgdeeltjes doen opkomen. Er zijn nog zo ontzaglijk veel fungi, die we graag op dezelfde voortreffelijke manier afgebeeld zouden willen zien.

R.A. Maas Geesteranus.

VERSLAG FLORACOMMISSIE 4

BOLETENMIDDAG 31 JULI

Aanwezig waren een 16-tal leden. Het aantal soorten boleten, dat bijeengebracht was, viel nogal mee, niettegenstaande de geringe rijkdom aan boleten in de natuur. Het waren meest de gewone soorten, die ter tafel kwamen, zoals: Boletus badius, B. felleus, B. luteus, B. granulatus, B. scaber, B. subtomentosus, B. elegans, B. variegatus, B. luridus, B. edulis, B. edulis var. pinicola, B. calopus en B. rufescens.

Speciale vermelding verdient hier B. pulverulentus, die altijd vrij zeldzaam is.

Opvallend was het verschil in poriënwijdte tussen exemplaren van B. granulatus gevonden bij Dorst (bij Breda) en exemplaren afkomstig van Bergen in Noord-Holland. De exemplaren van Dorst hadden wijdere poriën.

Aardig was ook een vondst van Boletus Castaneus bij Oosterhout.

Van het Rijksherbarium waren exsiccaten aanwezig. Verder waren er vele boekwerken en platen bijeen gebracht.

De heren Huysman en de Vries hielden een korte voordracht resp. over de kenmerken, waarop men bij het determineren van boleten moet letten en over de systematische indeling van het geslacht Boletus.

G.A. de Vries.
Baarn.

TRICHOLOMA SULFUREUM GEVRAAGD.

In verband met een speciaal onderzoek zou de heer J.A. Schravesande, Engelsestraat 72 te Rotterdam gaarne de beschik-

king krijgen over verse exemplaren van Tricholoma sulfureum (Narcis-ridderzwam). Hopelijk willen leden van de Mycologische Vereniging, die deze paddestoel in het komende seizoen vinden, frisse exemplaren daarvan aan hem opsturen. Portokosten worden gaarne vergoed.

HYDNUM-ONDERZOEK.

Het Hydnum-onderzoek is nog geenszins ten einde, het laat zich zelfs aanzien, dat er enige seizoenen mee gemoeid zullen zijn. Ik heb het materiaal van verschillende buitenlandse instituten ter inzage ontvangen en heb daardoor een indruk kunnen krijgen waar de moeilijkheden schuilen. Deze zelfde moeilijkheden kunnen ook verwacht worden hier op te treden en hebben dat voor een deel inderdaad gedaan. Het is slechts mogelijk de puzzles op te lossen door de hulp van velen.

R.A. Maas Geesteranus

VAN DE REDACTEUR.

Het volgende nummer van Coolia zal midden November verschijnen. Copy inleveren vóór 1 November.

N I E U W E   L E D E N .

W. van Boextel, Nat. Hist. Museum, Paleisstraat 18, Tilburg.
F.J. Bok, Rooseveltlaan 109hs, Amsterdam (Z).
A. Hettema van Verschuer, Sluiskade N.Z. 88, Almelo.
Prof. Dr. L.C.P. Kerling, Javalaan 20, Baarn.
Kon. Ned. Nat. Hist. Ver. afd. Nijmegen,
secr. mej. A.M.L. Kloppenburg, Graafseweg 82, Nijmegen.
P.J.C. Kuiper, Ceresstraat 13, Wageningen.
G.J. Schoevaars, Stationsplein 12, Velp.
E.C. Seepers, Schapendrift 5, Blaricum.

A D R E S W I J Z I G I N G E N .

Mr. A. Menalda naar Witte Rozestraat 26, Leiden.
E.T. Nannenga naar Utrechtste Straatweg 422, Doorwerth.
H. Nuijen naar Pieter de Hooghlaan 35, Hilversum.